

**OMMAVIY TARTIBSIZLIKLARNI OLDINI OLISH VA BARTARAF ETISH
BO'YICHA BELORUSIYA, ROSSIYA MAXSUS BO'LINMALARINI
TAYYORLASHNING O'ZIGA HOS XUSUSIYATLARI.**

**ОСОБЕННОСТИ ПОДГОТОВКИ СПЕЦИАЛЬНЫХ ПОДРАЗДЕЛЕНИЙ
БЕЛАРУСИ И РОССИИ ПО ПРЕДУПРЕЖДЕНИЮ И ЛИКВИДАЦИИ
ОБЩЕСТВЕННЫХ БЕСПОРЯДКОВ.**

**SPECIFIC FEATURES OF THE TRAINING OF SPECIAL UNITS OF
BELARUS AND RUSSIA TO PREVENT AND ELIMINATE PUBLIC
DISORDERS.**

*O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti
Magistratura fakulteti tinglovchisi
podpolkovnik **Hamiraev Sobir Qahramonovich***

Annotatsiya: Ushbu maqolada ommaviy tartibsizliklarni oldini olish va bartaraf etish bo'yicha Belorusiya, Rossiya maxsus bo'linmalarini tayyorlashning o'ziga hos xususiyatlari yoritilib beriladi.

Kalit so'zlar: Ommaviy tartibsizlik, Belorusiya, Rossiya maxsus bo'linmalarini tayyorlashning o'ziga hos xususiyatlari tavsiflanishi.

Аннотация: В статье рассматриваются особенности подготовки белорусских и российских спецподразделений по предупреждению и пресечению массовых беспорядков.

Ключевые слова: Характеристика особенностей подготовки специальных подразделений Беларуси и России на случай массовых беспорядков.

Abstract: This article highlights the specific features of the training of Belarusian and Russian special forces to prevent and suppress mass unrest.

Key words: Description of the specific features of the training of special forces in Belarus and Russia during mass unrest.

Ommaviy tartibsizliklar sodir bo'lgan mamalakatda xalq va davlat parokanda bo'lishi, fuqarolar orasida bosh-boshdoqliklar sodir bo'lishi, iqtisodiy tanazzul yuz berishi, davlat, jamiyat, xalq xavfsizligiga juda katta miqdorda putur yetkazuvchi yomon tushuncha sifatida doimiy ravishda davlatning diqqat markazida bo'lib kelgan.

Demokratiya rivojlanishi bilan tartibsizliklar soni va ularning ko'lami ortdi. Rahbariy qonunlarda ruxsat etilmagan ommaviy tadbirlar tobora ko'proq yosh avlodni jalb qilmoqda, chunki ular ko'proq siyosiy qarashlar va ekstremistlarning paydo bo'lishi bilan bog'liq ta'sirga eng moyil yo'nalishlari. Ko'pincha tartibsizliklar turli xil

mitinglar, namoyishlar, yurishlar, piketlar va boshqalar natijasida paydo bo'lad. **Rossiya** ko'p millatli davlat, u intensiv demokratik jamiyat rivojlanmoqda va ichki siyosiy muloqotlar mavjudligiga qaramay, ushbu turdagi jinoyatlarning ko'payishi kutilmoqda. Turli konsertlar, shoular, mitinglar, sport musobaqalari bilan bir qatorda vaziyatning keskinlashish holati, keyin esa tartibsizliklar, vandalizm va pogromlar bo'lishi xavfi yuqorilashmoqda.

Ommaviy tartibsizliklar nafaqat jamoat tartibini buzishga olib keladi, balki milliy xavfsizlikka potentsial tahdid hisoblanadi. Tartibsizliklar hududdagi vaziyatni keskinlashtirmoqda. Ular nafaqat Rossiyada, balki butun dunyoda odamlarning hayotiga tahdid solmoqda. S.I. Ozhegova o'zining lug'atida, "tartibsizlik" so'zi ikki shaklda tasvirlangan: tartibsizlik va xalq tartibsizliklar hokimiyatga qarshi norozilik ifodasi sifatida shakllantirilgan.

Turli jihatlardagi ommaviy tartibsizliklar muammolari A.I.Yakunina, I.Yu.Konovalova, A.M.Bagmeta va boshqalarning¹ asarlarida o'rganilgan, ularning ishlarida ommaviy tartibsizliklarning jinoiy-huquqiy va ijtimoiy-psixologik jihatlari ko'rib chiqiladi, olomon va uning favqulodda vaziyatlardagi xatti-harakatlari o'rganiladi. Kriminologik muammolar, qirg'inlar paytida o'qotar qurollardan foydalanish muammolari tartibsizliklar, shuningdek, ommaviy tartibsizliklar va boshqa jinoyatlarni kvalifikatsiya qilish bilan bog'liq masalalar yoritib o'tilgan.

"Ekstremistik faoliyatga qarshi kurash to'g'risida"² Federal qonunida bu aniq ko'rsatilgan Ekstremistik faoliyat (yoki ekstremizm) tushunchasi ommaviy har qanday tartibsizliklar, vandalizm, bezorilik, motiv siyosiy, diniy, irqiy, har qanday ijtimoiy guruhga mafkuraviy nafrat yoki dushmanlik amalga oshirishni anglatadi.

Ommaviy tartibsizliklarning paydo bo'lishiga olib keladigan omillar:

- ijtimoiy-siyosiy vaziyatning muvozanatsizligi;
- aholi turmush darajasining pasayishi, inflyatsiya, daromadlarning kamayishi;
- shaxsning madaniy hayoti, axloqiy va ma'naviy tarbiyasi darajasining pasayishi;
- ayrim kishilarning ongida qarashlarning o'zgarishi;
- ta'limda maktab, oila, sog'liqni saqlash va ommaviy axborot vositalari kabi institutlar samaradorligining zaiflashishi yoshlar.

Rossiya Federatsiyasining amaldagi qonunchiligiga ko'ra, Ichki ishlar organlari asosiy subyekt hisoblanadi.

¹ Борисов С.В., Дмитренко П.А., Осипов В.А., Русскевич Е.А. Квалификация массовых беспорядков, хулиганства и преступлений экстремистской направленности: теория и практика: учебное пособие / С.В. Борисов, П.А. Дмитренко, В.А. Осипов, Е.А. Русскевич. М.: ИД «Юриспруденция», 2012.

² Комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации (научно-практический, постатейный). 5-е изд., перераб. и доп. / под ред. С.В. Дьякова, Н.Г. Кадникова. М.: Юриспруденция, 2017.

ommaviy tartibsizliklar paytida jamoat tartibini tashkil etish va barqarorligini saqlashga qodir voqealar, shu orqali fuqarolar tartibsizliklari va tartibsizliklarning oldini olish uchun barcha imkoniyatlarni ishga soladi.

-militiya hududiy organ boshlig'i yoki uning o'rinbosari qarori bilan o'rab olishi mumkin tartibsizliklar va boshqa harakatlarni bostirish uchun tadbirlar paytida hudud transport vositalarining harakatini va kommunikatsiyalarning ishlashini buzishi mumkin;

-jamoat tartibini muhofaza qilish, jamoat xavfsizligi darajasini saqlash.

Milliy gvardiya qo'shinlari tarkibidagi harbiy xizmatchilar hududni o'rab olish huquqiga ega politsiya bilan bir xil sharoitlarga ega.

Ommaviy kurashni huquqiy darajada tartibga soluvchi bir qator normativ hujjatlar mavjud: Bularga quyidagilar kiradi: "Politsiya to'g'risida" Federal qonuni, "Rossiya Federatsiyasi Jinoyat kodeksi" va "Rossiya Federatsiyasi Jinoyat kodeksi" "Ma'muriy huquqbuzarliklar". Shunday qilib, Rossiya Federatsiyasi Jinoyat kodeksining 212-moddasi ommaviy tartibsizliklar jinoyat deb topiladi. Ammo ommaviy tartibsizliklarga qo'shimcha ravishda, qoida tariqasida, ro'yxat boshqa harakatlar, masalan, bezorilik (Rossiya Federatsiyasi Jinoyat kodeksining 213-moddasi), vandalizm (Rossiya Federatsiyasi Jinoyat kodeksining 214-moddasi). Ma'muriy Kodeksda Ommaviy tadbirni tashkil etish yoki o'tkazish tartibini buzganlik uchun sanksiyalar nazarda tutiladi.

Xulosa qilib aytganda, tartibsizliklar **"ijtimoiy bomba"**ni tashkil etishini ta'kidlash kerak.

Rossiya maxsus bo'linmalarini tayyorlash jarayonlarini o'rganilib, tadqiqot davomida juda foydali va aniq ma'lumotlar to'plandi. Misol sifatida **Rossiya Federatsiyasi Pskov viloyatida** ushbu yo'nalish yuzasidan juda katta o'quvlar bo'lganligi hamda ushbu o'quvda katta natijalarga erishilganligi qayd etildi.

Rossiya **Jazoni ijro etish federal xizmati** Pskov viloyati bo'yicha *Rossiya gvardiyasining Pskov viloyati bo'yicha direksiyasining SOBR* va **OMON** maxsus maqsadli bo'linmalari bilan qo'shma mashg'ulot o'tkazdi.³



47-rasm

informpskov.ru

³Rossiya Federal jazoni ijro etish xizmatining mintaqadagi matbuot xizmati. Pskov axborot agentligi.



48-rasm

Favqulodda vaziyatlarda harakat qilish uchun kuchlar va vositalarni tayyorlash tizimini takomillashtirish, Rossiya Federal Jazoni ijro etish xizmati va Rossiya Federatsiyasi Milliy gvardiyasi Federal xizmatiga yuklangan asosiy vazifalar va funksiyalarni amalga oshirish uchun. “Zubr” Maxsus vazifalar bo‘linmasi, Pskov viloyatining jazoni ijro etish tizimi bo‘linmalarining qo‘shma mashg‘ulotlari jazoni ijro etish boshqarmasi va Pskov viloyatidagi Rossiya gvardiyasi

boshqarmasining SOBR, OMON maxsus kuchlari bazasida bo‘lib o‘tdi.

Tayyorgarlik davomida jazoni ijro etish Federal xizmati va o‘zaro hamkorlik qiluvchi organlar xodimlarining axloq tuzatish muassasalarida saqlanayotgan mahkumlar va qamoqda saqlanayotgan shaxslarning ommaviy tartibsizliklarini bostirish hamda jazoni ijro etish muassasalarida garovga olingan va garovga olingan shaxslarni ozod qilish bo‘yicha harakatlari ishlab chiqildi.



49-rasm

Rossiya Jazoni ijro etish federal xizmatining Pskov viloyati hududida o‘tkazilgan mashg‘ulotlar haqidagi ssenariy(reja)ga ko‘ra, bir guruh salbiy

harakterdagi mahkumlar guruh bo‘ysunmasligini qo‘zg‘atgan. Faol itoatsizlik qo‘zg‘atuvchilari o‘z vakillari orqali boshqa otryaddagi mahkumlar o‘rtasida targ‘ibot ishlarini olib boradi, ularni o‘z talablarini qo‘llab-quvvatlashga ko‘ndiradi. Muassasa xodimlari o‘zlaricha mahkumlar o‘rtasidagi ziddiyatni mahalliyashtirishga harakat qilishdi,



50-rasm

ammo buning uddasidan chiqqa olmadi, chunki boshqa mahkumlar ham mahkumlarga qo‘shila boshlagan va ularning soni ortgan. Guruhning itoatsizligi ommaviy tartibsizliklarga aylanib ketishi ehtimoli bor edi.

Mashg‘ulotlar ssenariysiga ko‘ra, jinoyatchilar o‘z talablarini turib olishda davom etgani sababli, mahkumlar bilan muzokaralar muvaffaqiyatsiz yakunlangan.

Ushbu voqeaga javob **tezkor shtab boshlig'ining** maxsus operatsiya o'tkazish to'g'risidagi qarori bo'ldi.

O'quv mashg'ulotlarida Rossiya Federal Jazoni ijro etish xizmatining Pskov viloyatidagi va o'zaro hamkorlik qiluvchi organlarning 100 dan ortiq xodimlari ishtirok etdi. Mashg'ulotlarda qatnashgan barcha xizmatlarning kelishilgan harakatlari natijasida tartibsizliklar bostirildi va shartli garovga olinganlar ozod qilindi deya yakunlandi.⁴



51-rasm

2020-yil 9-avgustdan 10-avgustga o'tar kechasi Belarusda norozilik namoyishlari amaldagi *prezident Aleksandr Lukashenko* g'alaba qozongan prezidentlik saylovlarining rasmiy natijalari e'lon qilinishi munosabati bilan boshlandi. Shu kundan boshlab, harakatlar umummilliy miqyosga ega bo'ldi va mamlakatdagi vaziyat siyosiy inqiroz sifatida tavsiflana boshladi. Ommaviy norozilik namoyishlari **2021 yil martigacha tugadi**. Butun Belarus bo'ylab ommaviy norozilik namoyishlari saylov kuni, saylov uchastkalari yopilganidan va ovoz berishning dastlabki natijalari e'lon qilinganidan so'ng darhol boshlandi. Namoyishchilar hokimiyatni saylov natijalarini soxtalashtirishda aybladi. Markaziy saylov komissiyasining rasmiy ma'lumotlariga ko'ra, *Lukashenko 80,1 foiz* ovoz olgan. Xorijiy exit-poll natijalariga ko'ra, u *atigi 10,09% ovoz* olgan, uning asosiy raqibi *Svetlana Tixanovskaya esa 71,28% ovoz* olgan. Dastlabki kunlardagi ko'cha namoyishlari politsiya tomonidan ko'zdan yosh oqizuvchi gaz, shovqinli granata, suv to'plari va rezina o'qlar yordamida tarqatildi. Ayrim joylarda fuqarolik kiyimidagi huquq-tartibot xodimlaridan foydalanilgan.

Belarus prezidenti **“Favqulodda holat to'g'risida”**gi qonunga o'zgartirishlar kiritdi. Hozir esa tabiiy ofatlar va ofatlar bilan bir qatorda ommaviy tartibsizliklar, hokimiyatni egallashga urinishlar ham bo'ldi. Harbiylar tartibsizliklarni bostirishda qatnasha oladi

Belarus prezidenti Aleksandr Lukashenko suverenitet va konstitutsiyaviy tuzumni himoya qilish masalalari bo'yicha qonunchilikka o'zgartirishlarni ma'qulladi. Bu haqda davlat rahbari saytida xabar berildi. **“Favqulodda holat to'g'risida”**gi qonunga o'zgartirishlar kiritilmoqda.

Matbuot xizmatining aniqlik kiritishicha, Lukashenko tomonidan imzolangan qonun tartibsizliklar deganda nimani nazarda tutayotgani aniqlangan. Bularga quyidagilar kiradi:

⁴ <https://informpskov.ru/banner/719> журнал Псковская правда

- konstitutsiyaviy tuzumni majburan o'zgartirishga, hokimiyatni egallashga yoki tortib olishga urinishlar;
- qurolli isyon;
- ommaviy tartibsizliklar;
- fuqarolarning hayoti va xavfsizligiga bevosita tahdid soladigan zo'ravonlik harakatlari bilan kechadigan millatlararo va konfessiyalararo nizolar.

Shu bilan birga, qonunda aytilishicha, Belarus qurolli kuchlariga to'plangan amaliy tajribani hisobga olgan holda qo'shimcha vazifalar yuklangan. Bu vazifalar qatorida: terrorizmga qarshi kurashish, jamoat xavfsizligini himoya qilish, tartibsizliklarni bostirish, qo'riqlanadigan shaxslar va qo'riqlanadigan ob'ektlar xavfsizligini ta'minlash. Xabarda ta'kidlanishicha, bu vazifalar "Belarus Respublikasi Qurolli Kuchlari to'g'risida"gi qonunda mustahkamlangan. Shunday qilib, endilikda harbiylarning norozilik namoyishlariga qarshi kurashga jalb etilishi qonun bilan mustahkamlangan.⁵

a

⁵ https://companies.rbc.ru/?utm_source=topline